

Achtergrondinformatie – Foto's delen en Portretrecht

Gebruiken van afbeeldingen of foto's

Iedereen zoekt wel eens een foto of afbeelding op het internet. In veel gevallen mag je een afbeelding niet zomaar gebruiken. De maker van de foto of afbeelding, heeft daar bijna altijd auteursrecht op. Als je een foto of afbeelding wilt gebruiken, zul je dus toestemming moeten vragen aan de maker van de foto of afbeelding.

Soms geeft een maker zelf aan dat je zijn foto of afbeelding voor verschillende dingen mag gebruiken, alleen niet als je er geld mee wilt verdienen (commercieel gebruik). Dan mag het plaatje gebruikt worden, zolang je je houdt aan de wens van de maker. Daarnaast mag je zonder toestemming een afbeelding gebruiken, wanneer dat goed duidelijk maakt waar jouw tekst over gaat. Dat heet 'citaatrecht'. Je moet wel altijd de naam van de maker bij de foto of afbeelding zetten en ook de plaats waar je die gevonden hebt. Bijvoorbeeld de titel van het boek of de link naar een website (de bronvermelding). Als het plaatje alleen maar bedoeld is om de tekst te versieren, is het geen citaat. Dan moet er wel toestemming aan de maker gevraagd worden. Zie ook de lessen *Mijn Werkstuk* en *De rechten van de gebruiker*.

De fotograaf

De fotograaf heeft het auteursrecht op een originele foto. Een voorwerp of persoon kan al duizend keer gefotografeerd zijn door een ander, maar iedere foto heeft toch zijn eigen invalshoek, afstand, belichting, etc. Die keuzes maken de foto origineel. Dat geldt voor iedere foto, of hij nu door een beroepsfotograaf of door een amateur is gemaakt. Ook jouw vakantiefoto of een foto van je vrienden gemaakt met jouw mobiel is door het auteursrecht beschermd. Dat betekent dat jij als maker van de foto bepaalt wat er met jouw foto mag gebeuren.

Mediawijsheid

Echter, als fotograaf heb je ook te maken met wat er op de foto wordt afgebeeld.

Daar kunnen rechten van anderen op rusten:

- rechten van een andere maker van een werk dat op de foto wordt afgebeeld, bijvoorbeeld van een kunstwerk (zie ook de achtergrondinformatie van de verdiepingsles *De rechten van de gebruiker*).
- rechten van andere mensen die herkenbaar op de foto worden afgebeeld: die hebben portretrecht.

Portretrecht

Wie op een foto staat, kan portretrecht hebben. Dat houdt in dat in sommige gevallen de foto niet gepubliceerd mag worden, zonder toestemming van degene die op de foto staat. Dat geldt ook voor afbeeldingen zoals tekeningen en schilderijen. Een portret is een beeld waar iemand herkenbaar op is afgebeeld en dat hoeft niet alleen het hoofd te zijn. Wanneer het gezicht bijvoorbeeld onherkenbaar is, maar je aan andere elementen op het beeld wel kunt achterhalen wie het is, dan kan er toch sprake zijn van een portret.

Portret in opdracht

Wanneer een portret in opdracht is gemaakt, is er voor publicatie altijd toestemming nodig van degene die is afgebeeld. De maker, bijvoorbeeld de fotograaf, heeft auteursrecht op het portret, maar hij mag hier dus niet alles mee doen zonder toestemming van de afgebeelde persoon. Degene op het portret moet op zijn beurt weer toestemming van de fotograaf hebben, als hij de afbeelding publiceert. Na het overlijden van een geportretteerde, kunnen nabestaanden nog tien jaar een beroep doen op het portretrecht.

Portret niet in opdracht

Wanneer een portret niet in opdracht is gemaakt, mag dit in principe vrij gepubliceerd worden. Maar er zijn uitzonderingen. Wanneer de persoon op de afbeelding er een belang bij heeft dat hij niet gepubliceerd wordt, dan mag je deze niet publiceren zonder toestemming. Vaak gaat het om privacybelangen. Mocht er een foto gemaakt zijn van een stelletje, dat eigenlijk geen stel is, dan kunnen de personen op de foto er belang bij hebben dat die foto niet gepubliceerd wordt. Ook

Mediawijsheid

wanneer de afgebeelde persoon zelf geld kan verdienen met zijn portret, mag je dit niet publiceren zonder toestemming. Dat is vaak het geval met beroemde personen, zoals bekende voetballers en popsterren. Je mag foto's in een openbare ruimte maken en deze publiceren, zonder dat de mensen die toevallig op de foto staan toestemming hebben gegeven. Maar bedenk wel eerst of de mensen die toevallig op de foto staan, benadeeld zouden kunnen worden, wanneer de foto wordt gepubliceerd. Bij twijfel is het beter toch toestemming te vragen.

Bronnen

In dit document staat achtergrondinformatie over auteursrecht. Deze informatie kun je gebruiken voor eigen kennisbasis, of om eventuele vragen van de leerlingen te kunnen beantwoorden. De informatie is afkomstig van www.auteursrecht.nl, en het is een samenvatting van de informatie over auteursrecht, die relevant is voor de lespraktijk.

Meer informatie over auteursrecht?

Wil je meer weten over auteursrecht kun je terecht op de volgende websites:

- *Algemene informatie over auteursrecht geschikt voor kinderen is beschikbaar op www.auteursrechtvoorjou.nl, waar ook een instructief filmpje over "auteursrecht in twee minuten" is opgenomen.*
- *Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in het onderwijs is er speciaal voor leerkrachten de website: www.onderwijsenauteursrecht.nl, waar je snel kunt vinden welke regelingen er zijn getroffen voor gebruik in het onderwijs.*